



**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Názory na důvody vstupu do politických stran

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2010, v10-09</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>30. 8. – 6. 9. 2010</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1024</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PV.55, PV.56, PV.57, PV.87</i>
Zveřejněno dne:	<i>10. listopadu 2010</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

V září 2010 byly v rámci pravidelného šetření Naše společnost zkoumány názory občanů na důvody vstupu do politických stran, a to dvojnásobně: jednak bylo zjišťováno, proč podle obyvatel lidé do politických stran vstupují, a zároveň také, proč by lidé do politických stran měli vstupovat, tedy jaké důvody jsou považovány za správné. Rovněž byla pokládána otázka týkající se obecných postojů k politickým stranám.

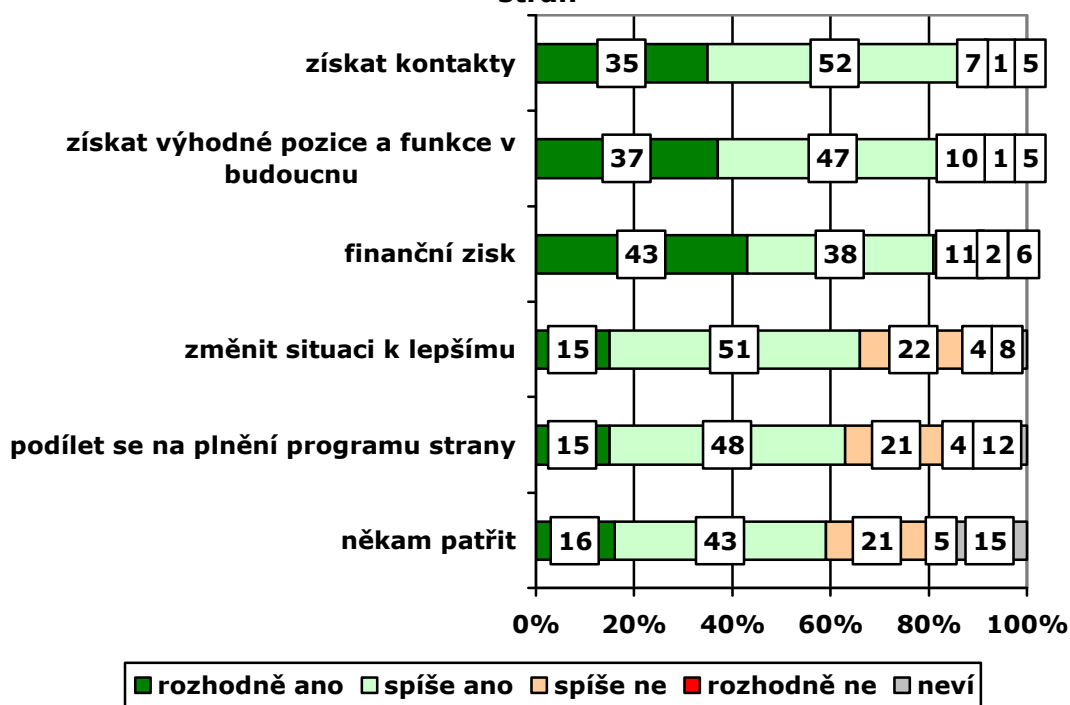
Naprostá většina občanů se domnívá, že lidé vstupují do politických stran¹ kvůli získání kontaktů (87 %), výhodných pozic a funkcí v budoucnu (84 %) nebo kvůli finančnímu zisku (81 %). U posledně jmenovaného důvodu je navíc možné vidět největší podíl rozhodně kladných odpovědí (43 %). To znamená, že finanční přínos je s největší rozhodností považován za ten, pro který se do politiky vstupuje (viz graf 1).

¹ Znění otázky: „Občané mohou v místě svého bydliště vstoupit do politické strany a účastnit se na jejích aktivitách, aniž by nutně museli zastávat funkce či za to byli placeni. Z jakého důvodu vstupují občané do politických stran? Je to protože a) chtějí v budoucnu získat výhodné pozice a funkce, b) chtějí změnit situaci k lepšímu, c) chtějí získat kontakty, d) jde jim o finanční zisk, e) chtějí někam patřit, f) chtějí se podílet na plnění programu strany?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.



Jak je vidět, obyvatelé se ve větší míře přiklánějí k vnímání vstupu do politiky jako aktu prospěšného spíše jednotlivci, než společnosti, vyšší podíl kladných odpovědí mají položky spojené s motivací vedoucí k individuálnímu blahu. Nicméně ani ty spojené s prací pro společnost nejsou odmítány, i u těch je podíl kladných vyjádření nadpoloviční, ovšem podíl rozhodných odpovědí již zdaleka není tak vysoký, což značí, že přesvědčení o nich je slabší. Dvě třetiny občanů si myslí, že lidé vstupují do politických stran, aby změnilы situaci k lepšímu, podobný podíl (63 %) je přesvědčen, že se chtějí podílet na plnění programu strany, zhruba tři pětiny se také přiklání k tomu, že za vstupem do strany je touha někam patřit.

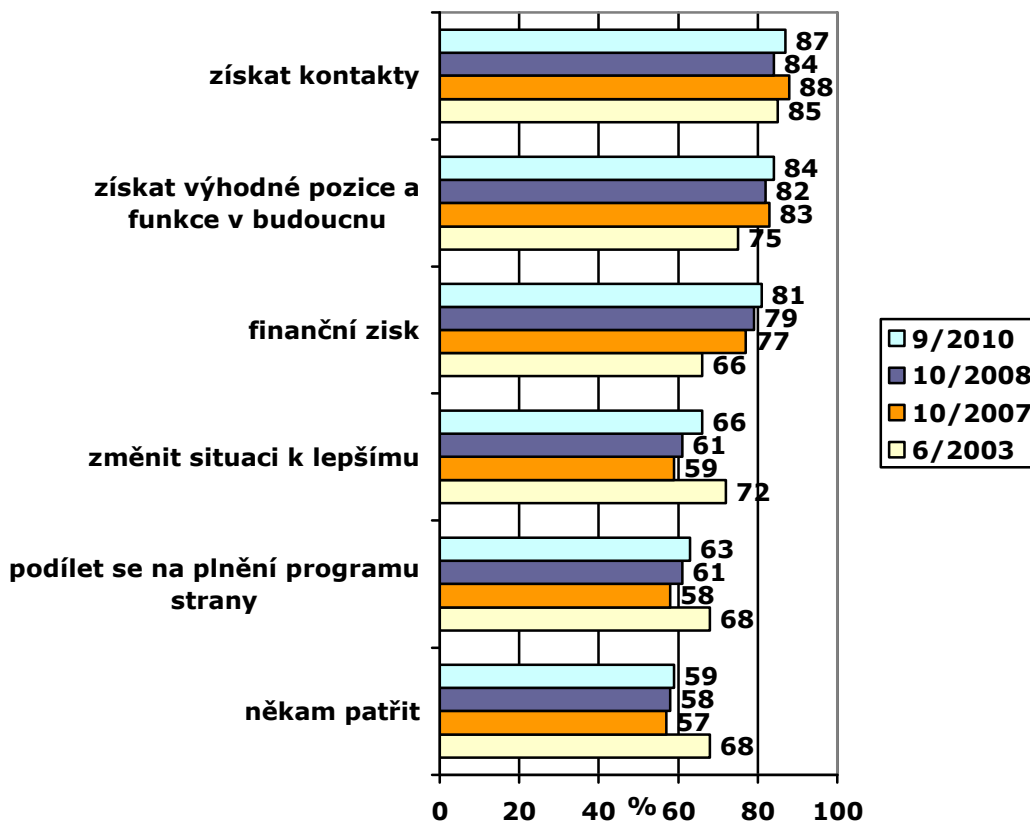
Graf 1. Názory na to, proč lidé vstupují do politických stran



Názory na důvody vstupu do politických stran se od minulého šetření v zásadě nezměnily. Pouze u změny situace k lepšímu jako motivu k vstupu je možné v posledních třech měřeních pozorovat mírný nárůst o 7 procentních bodů (viz graf 2).

Graf 2. Názory na to, proč lidé vstupují do politických stran - časové srovnání

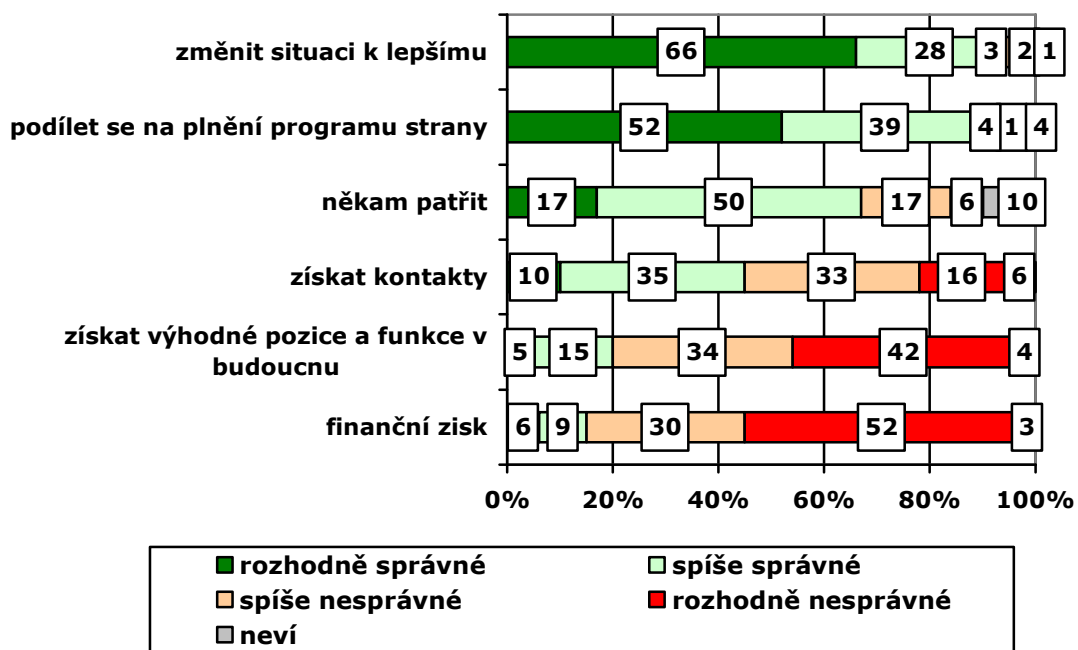
(podíl odpovědí "rozhodně ano" + "spíše ano" v %)



V prípade názorů o správnosti uvedených dôvodů ke vstupu do politických stran² majú položky opačné pořadí, než je tomu u mínění o skutečném chování. To znamená, že na prvých místech jsou důvody ke vstupu prospěšné společnosti, až poté položky, které se vážou k individuálním výhodám. Nejsilnějším důvodem pro vstup do politické strany by podle občanů měla být vůle změnit situaci k lepšímu (94 % kladných odpovědí), dále následují touha podílet se na plnění programu strany (91 %) a s jistým odstupem i pocit někam patřit (67 %). V již menší míře se občané domnívají, že je správné vstoupit do politické strany kvůli získání kontaktů (45 %) a skutečně menšina se domnívá, že správným důvodem ke vstupu jsou možnosti získat výhodné pozice a funkce v budoucnu (20 %) či finanční zisk (15 %) (viz graf 3).

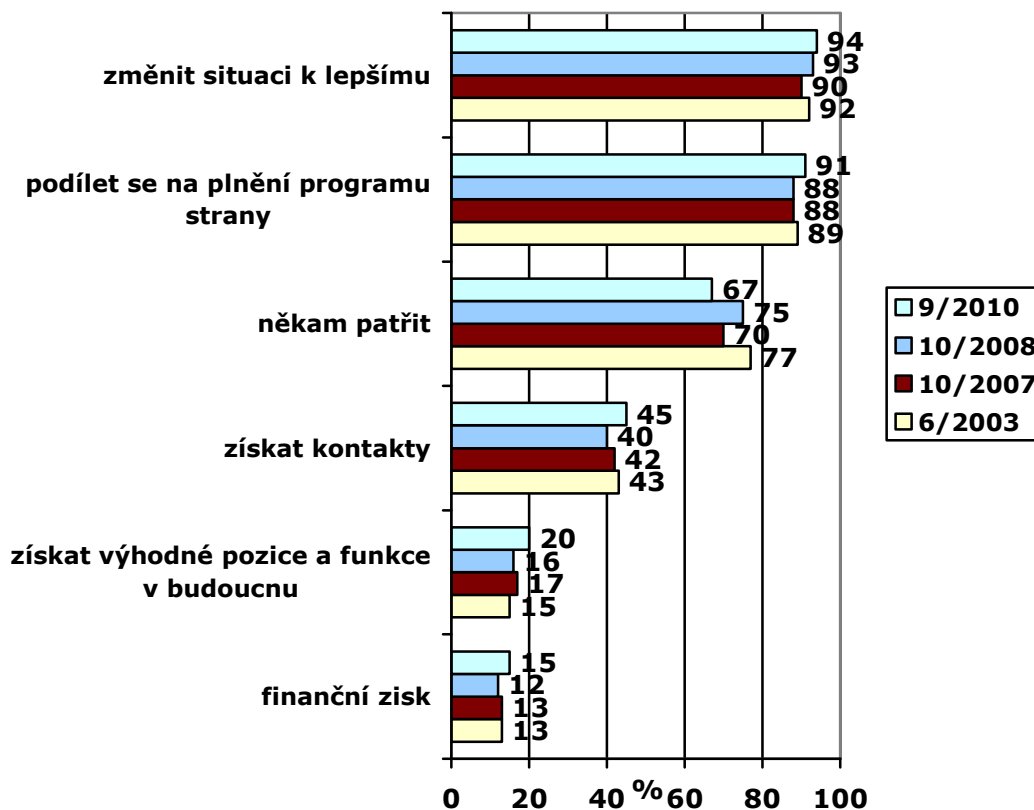
² Znění otázky: „A je to tak podle Vašeho názoru správné? Má být důvodem pro vstup do politické strany to, že... a) chtějí v budoucnu získat výhodné pozice a funkce, b) chtějí změnit situaci k lepšímu, c) chtějí získat kontakty, d) jde jim o finanční zisk, e) chtějí někam patřit, f) chtějí se podílet na plnění programu strany?“ Varianty odpovědí: rozhodně správné, spíše správné, spíše nesprávné, rozhodně nesprávné.

Graf 3. Názory na to, nakolik je správné vstupovat do politických stran z uvedených důvodů



Názory na to, z jakých důvodů je správné vstupovat do politických stran, jsou v čase poměrně stabilní a v mínění občanů ohledně této věci nedochází k větším změnám. Výraznější změnou je pouze oslabení v přesvědčení o správnosti vstupu u důvodu někam patřit o 8 procentních bodů od minulého šetření v roce 2008 (viz graf 4).

Graf 4. Názory na to, nakolik je správné vstupovat do politických stran z uvedených důvodů - časové srovnání
(podíl odpovědí "rozhodně správné" + "spíše správné" v %)

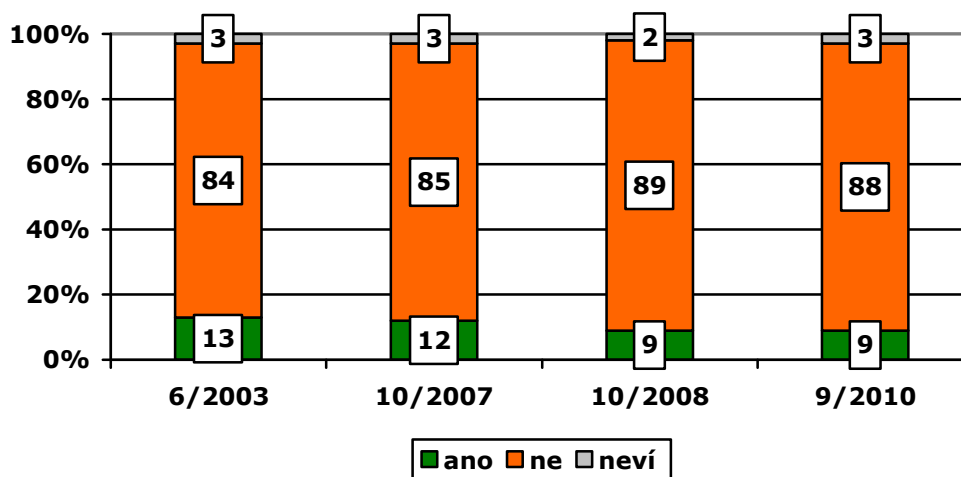


Názory na skutečné důvody vstupu i na to, jaké jsou ty správné důvody, jsou poměrně univerzální a z hlediska pohlaví, věku či vzdělání se neobjevují systematické rozdíly. Snad jen v názorech na to, proč lidé vstupují do politických stran, jsou obyvatelé s vyšším vzděláním méně rozhodně přesvědčeni, že je to kvůli získání funkcí do budoucna, či finančnímu zisku. Významnější rozdíly v názorech u této otázky se vyskytují podle životní úrovně domácnosti dotázaných. Občané deklarující špatnou životní úroveň jsou rozhodněji přesvědčeni, že lidé vstupují do politických stran kvůli získání výhodných pozic a funkcí, finančnímu zisku nebo získání kontaktů a v menší míře odpovídají kladně u důvodu změny situace k lepšímu.

V souvislosti s názory na vstup do politických stran je zajímavé zjistit, kolik lidí reálně uvažovalo, že by do politické strany vstoupilo.³ Jak je vidět z následujícího grafu, o vstupu do politické strany v posledních deseti letech uvažovala zhruba desetina populace starší 15 let (viz graf 5).

³ Znění otázky: „Uvažoval jste někdy v posledních deseti letech o tom, že byste vstoupil do politické strany?“ Varianty odpovědí: ano, ne.

Graf 5. Úvahy o vstupu do politické strany v posledních deseti letech - časové srovnání



O vstupu do politické strany v posledních deseti letech častěji přemýšleli lidé vysokoškolsky vzdělaní (18 % kladných odpovědí) a ti, kteří deklarují dobrou životní úroveň.

Lidé, kteří zvažovali vstup do politické strany, přemýšlejí o skutečných nebo správných důvodech vstupu jinak, než ti, kteří o tom neuvažovali. Ti, co chtěli v posledních deseti letech do nějaké politické strany vstoupit, si méně často myslí, že lidé stanou členy strany s cílem získat výhodnou pozici či funkci, nebo mít finanční zisk. Naopak častěji se domnívají, že je zatím snaha změnit situaci k lepšímu nebo plnit program strany. Také co se týče správnosti důvodů, častěji si myslí, že získat výhodnou funkci či pozici v budoucnu, kontakty nebo finanční výhody jsou důvody správné pro vstup do strany. Také se jsou častěji přesvědčeni o správnosti důvodů jako jsou touha někam patřit nebo podíl na plnění programu strany.

Kromě názorů na důvody vstupu do politických stran a jejich správnost, byly zjišťovány i obecnější postoje k roli politických stran ve společnosti a v politickém procesu.⁴ I v tomto případě, podobně jako u důvodů vstupu, převládá spíše skeptičtější vnímání politických stran. Největší míru souhlasu (kolem tří čtvrtin) získaly výroky, které vymezují politické strany jako uskupení uzavřená (zajímají se o to, co si myslí lidé jako já, pouze v době voleb – souhlas 78 %; zajímají se především o výhody a zájmy svých členů – souhlas 76 %) a spojená s negativním chováním (politické strany jsou zkorumpované; politické strany rozdělují veřejnost – oboje souhlas 73 %). Dvě třetiny lidí i přes diskusi ve veřejném prostoru nevnímají strany jako rozdílné.

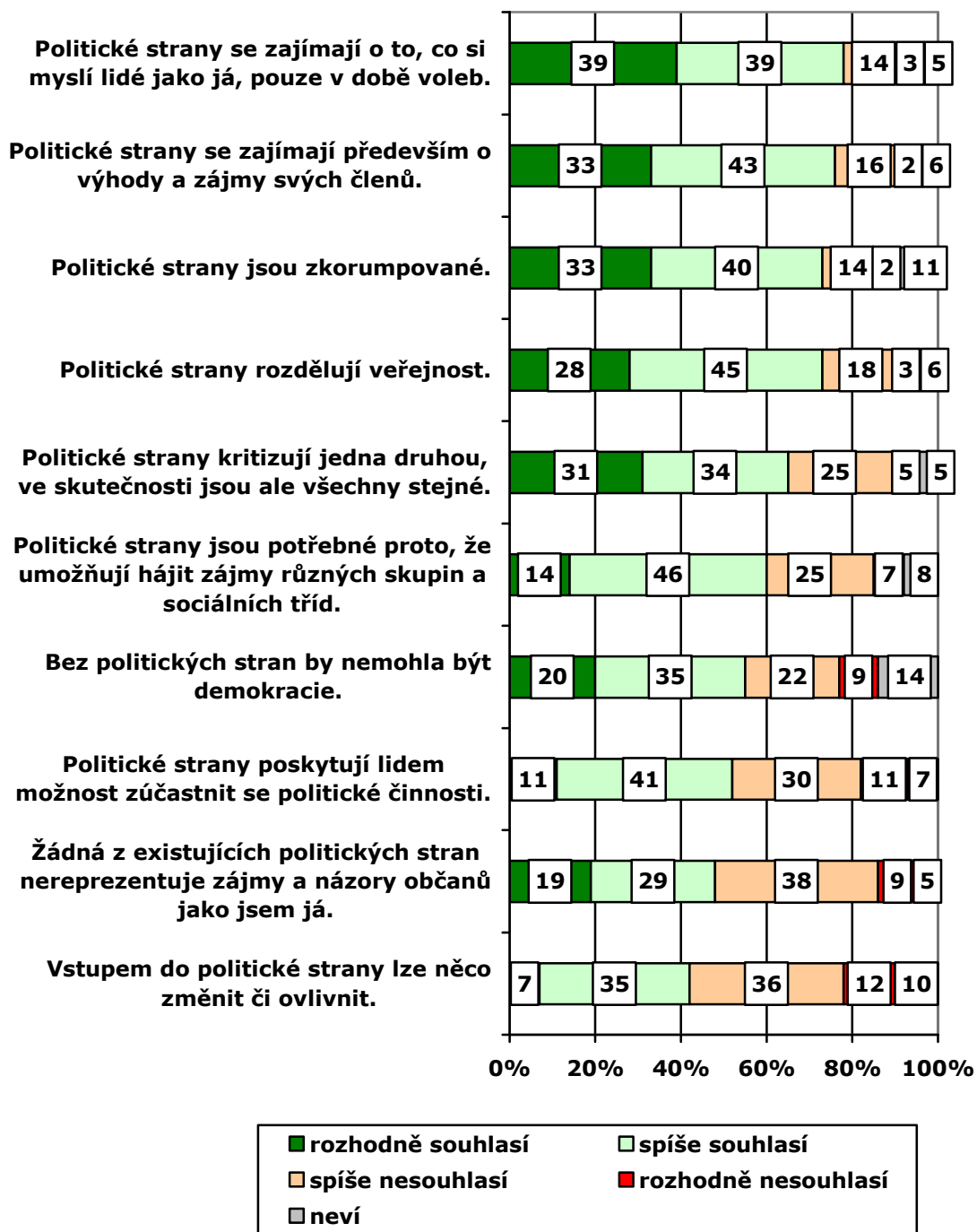
Nicméně ani výroky, které definovaly politické strany jako prvek fungující demokracie, nejsou odmítány, ovšem nezískaly tak vysokou míru souhlasu. Potřebnost stran jako zastánců zájmů různých skupin a tříd vnímají tři pětiny obyvatel, o něco více

⁴ Znění otázky: „Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky?“ (výroky v plném znění viz graf 6 a tabulka 1). Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

než polovina (55 %) se domnívá, že by bez nich nemohla být demokracie. Podobný podíl si myslí, že dávají lidem možnost participace na politickém životě, ovšem již méně občanů je přesvědčeno, že vstupem do strany je možné něco změnit. Přesto tento podíl není zanedbatelný, jsou to zhruba dvě pětiny (42 %) populace starší 15 let.

Zajímavé je, že i když lidé ve většině souhlasí, že strany jsou potřebné, aby hájily zájmy různých skupin a společenských tříd, zhruba polovina občanů si myslí, že žádná ze stran nereprezentuje právě ty jejich zájmy (viz graf 6).

Graf 6. Postoje k politickým stranám



Co se týče časového srovnání postojů k politickým stranám, lze pozorovat jisté oslabení přesvědčení, že politické strany, ačkoliv se vzájemně kritizují, jsou ve skutečnosti všechny stejné (pokles o 8 procentních bodů od roku 2005), mírně také oslabil názor, že se strany o lidi zajímají pouze v době voleb (pokles o 6 procentních bodů od roku 2005). Naopak o posílení lze mluvit v případě pocitu moci skrze politickou participaci něco ovlivnit. S názorem, že vstupem do politické strany lze něco změnit, souhlasila v letech 2005 a 2007 zhruba třetina občanů, v posledních dvou měřeních (2008 a 2010) je tento podíl dvoupětinový. Názor na strany jako prostředky participace prošel jiným vývojem, když po posílení v roce 2008 (61 %) se v roce 2010 vrátilo toto přesvědčení na předešlou úroveň (52 %) (viz tabulka 1).

Tabulka 1. Postoje k politickým stranám – časové srovnání (v %)

	3/2005		10/2007		10/2008		9/2010	
	Souhlas	Nesouhlas	Souhlas	Nesouhlas	Souhlas	Nesouhlas	Souhlas	Nesouhlas
Politické strany se zajímají o to, co si myslí lidé jako já, pouze v době voleb.	84	11	82	15	80	15	78	17
Politické strany se zajímají především o výhody a zájmy svých členů.	80	14	78	16	70	23	76	18
Politické strany jsou zkorumpované.	70	15	71	17	76	13	73	16
Politické strany rozdělují veřejnost.	63	27	76	17	71	21	73	21
Politické strany kritizují jedna druhou, ve skutečnosti jsou ale všechny stejné.	73	22	70	26	69	26	65	30
Politické strany jsou potřebné proto, že umožňují hájit zájmy různých skupin a sociálních tříd.	55	34	55	33	63	26	60	32
Bez politických stran by nemohla být demokracie.	55	29	49	33	52	32	55	31
Politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti.	42	48	51	39	61	27	52	41
Žádná z existujících politických stran nereprezentuje zájmy a názory občanů jako jsem já.	59	36	50	45	50	44	48	47
Vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit.	29	59	33	53	40	48	42	48

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi *nevím*.